

DE COMEBACK VAN LINKS

door MAX WESTERMAN

TOEN MIJN BROER Bart in het Utrechtse Wilhelmnapark onlangs Maarten van Rossem tegen het lijf liep, vroeg hij diens mening over mijn bijdragen aan zijn blad. 'Max is een stuk linkser dan ik had verwacht,' zei Maarten, die niet verulde dat die constatering hem plezier deed.

Gek genoeg stond ik, toen ik aan het Wilhelmnapark opgroeide, op school bekend als rechts. Eén keer heb ik gestemd, voor ik naar Amerika vertrok. En dat was op de VVD. Eerder dan dat ik zelf 'verlinkst' ben, denk ik dat de rest van de maatschappij mij rechts heeft ingehaald.

Zoals zo veel trends begon de verrechtsing in Amerika, waar ik eind jaren zeventig arriveerde, en Ronald Reagan zich warmtep voor het presidentschap. En uitgerend daar beginnen zich de contouren af te tekenen van een sterke tegen-trend. Ja, Maarten, je gaat het na je zeventigste waarschijnlijk nog meemaken: de comeback van links.

Niemand gaf Bill de Blasio, die in zijn jeugd vrij-

willigerswerk deed voor de Nicaraguaanse sandinisten, veel kans toen hij zich kandidaat stelde voor het New Yorkse burgermeesterschap. Maar na multimiljardair Michael Bloomberg zijn de New Yorkers en masse gevallen voor een onverbloemde *leftie*, die de topinkomens

1/4

van de kiezers bestaat uit *millennials*

zwaar wil belasten om zo een eind te maken aan een inkomenskloof die New York, zoals hij het uitdrukt, 'op het niveau van landen als Sierra Leone, Namibië en Lesotho heeft gebracht'.

Politicooloog Peter Bernard voorspelt dat de verkiezing van De Blasio – ik schrijf deze column vóór de verkiezingen op 4 november – een nationale trend inhoudt. 'Zoals New York in 1978 met de verkiezing van (de conservatieve) Ed Koch de voorbode was van een nationale verschuiving naar rechts, zo geldt dat nu voor een landelijke verschuiving

naar links. De deur naar het Reagan-Clinton-tijdperk gaat dicht,' schreef hij in een doorwrocht essay dat zowel in Democratische als in Republikeinse kringen veel heeft losgemaakt. Beide partijen worden zich met een schok bewust van een belangrijke demografische ontwikkeling: *The millennials are here!*

STEEDS ONGELIJKER

Het gaat om de generatie die zich in het nieuwe millennium bij de beroepsbevolking begon te voegen. Het waren en zijn nu steeds geen vrolijke tijden voor hen. Ze verduurden eerst de recessie van de Bush-jaren en kregen vervolgens de financiële crisis over zich heen. Op alle fronten doen ze het slechter dan hun ouders.

Terwijl tijdens de *boom* Clinton-jaren het gemiddelde salaris van schoolverlaters flink steeg, is het tussen 2000 en 2012 met 13 procent gedaald. Als ze al werk vinden, want de werkloosheid blijft hoog. Het veiligheidsnet dat voorgaande generaties Amerikanen nog enige zekerheid verschafte, is dertig jaar lang zodanig ondermijnd dat met name jongeren er nog weinig baat bij hebben. En al laten de afgelopen jaren een voorzichtig economisch herstel zien, de vruchten daarvan komen

Voormalig Amerika-correspondent Max Westerman duidt de ontwikkelingen in het machtigste land ter wereld.

Lekker tekeer Protest tijdens een aandeelhoudersvergadering van de Bank of America. CHARLOTTE, 8 MEI 2013. FOTO REPORTERS/AP/CHUCK BURTON

voor 95 procent terecht bij de rijkste 1 procent, aldus de *Economist*: 'Het meest ongelijke land in de rijke wereld wordt nog steeds ongelijker.'

Geen wonder dat de millennials hun bekomst hebben van de verrechtsing van de Amerikaanse politiek, die zijn beslag kreeg met het aantreden van Ronald Reagan in 1981. Voor hem was de overheid geen oplossing, maar het probleem. Zijn pogingen om de rol van de staat in de economie terug te dringen waren populair.

Zelfs Democraten begonnen te vallen voor het reaganeske gedachtegoed. Bill Clinton heroverde het Witte Huis door een *'third way'* te bepleiten, een tussenweg die in de praktijk aanschurkte tegen het anti-overheidsconservatisme van Reagan. Ook bij Clinton lag de nadruk op marktoplossingen, verdere deregulering en economische groei, niet op een activistische overheid.

Zelfs Barack Obama is *deep down* een kind van de Reagan-revolutie. Al kwam hij aan de macht in de grootste financiële crisis sinds de jaren dertig, toch leidde dat bij hem en zijn generatie Democraten niet tot een vertrouwenscrisis in het kapitalisme.

Wall Street werd ontzien, banken werden niet genationaliseerd, en als altijd werden bankiers tot de hoogste economische posten in Washington benoemd. De mantra van *no new taxes* is nog altijd zo

Bill de Blasio De Democratische kandidaat tijdens het eerste verkiezingsdebat voor het burgermeesterschap. NEW YORK CITY, 21 AUGUSTUS 2013. FOTO REUTERS/RUTH FREMSON

diep geworteld dat ook nu nog weinig prominente Democraten durven te pleiten voor een terugkeer naar de progressievere tariieven van vóór Reagan.

SOCIALISME

But change is in the air. Het kan ook niet anders, denken ook niet dat die strijd het best kunt voeren met militaire middelen. En ja, durf eens lekker tegen bankiers tekeer te gaan, zoals de kersverse senator Elizabeth Warren deed: 'Wall Street CEO's – dezelfde die onze economie hebben gesloopt en miljoenen banen hebben vernietigd – stappen nog steeds schaamteloos rond in het Congres, eisen gunsten en doen alsof we hún dankbaar moeten zijn.' Over de populare ex-Harvard-professor wordt al gespeculeerd dat ze zich kandidaat zal stellen voor het presidentschap –

bigger government, die meer voor het volk doet, dan de huidige goedkope, kleinere overheid.

De millennials zijn geen eendagsvliegen. Ze vormden in 2008 een vijfde van het electoraat, in 2012 een kwart, en in 2016 een derde van de kiezers. Het gaat niet alleen om Democraten, maar ook om Republikeinen – en daar valt op dat het grootste deel van de generatie van onder de dertig niets moet hebben van het Tea Party-radicalisme dat die partij nu nog zo stevig in zijn greep heeft. De millennials willen wél dat de overheid betaalbare gezondheidszorg garandeert. Ze willen hun burgerrechten niet opgeven in de strijd tegen het terrorisme, en denken ook niet dat die strijd het best kunt voeren met militaire middelen.

En ja, durf eens lekker tegen bankiers tekeer te gaan, zoals de kersverse senator Elizabeth Warren deed: 'Wall Street CEO's – dezelfde die onze economie hebben gesloopt en miljoenen banen hebben vernietigd – stappen nog steeds schaamteloos rond in het Congres, eisen gunsten en doen alsof we hún dankbaar moeten zijn.'

Over de populare ex-Harvard-professor wordt al gespeculeerd dat ze zich kandidaat zal stellen voor het presidentschap –

en dat Hillary Clinton zich dan evenveel zorgen moet maken als *pro-business* Democraat Christine

Quinn, die dacht dat ze de kandidatuur voor het burgermeesterschap van New York al in haar zak had, toen Bill de Blasio haar opeens links inhaalde.

In Nederland groeit het legioen millennials natuurlijk ook. En ze hebben dezelfde klachten over toenemende inkomensongelijkheid, armoede en een tekort aan kansen als hun Amerikaanse leeftijdgenoten.

13 PROCENT

is het gemiddelde salaris van schoolverlaters tussen 2000 en 2012 gedaald

ten. De VVD waar ik ooit op stemde is niet meer de VVD van nu. De PvdA trouwens ook niet. Stukken rechtser, allebei beïnvloed door de Reagan-revolutie. Maar geef het een paar jaar, Maarten, en dan zal de nieuwe wind die in Amerika begint te waaien ook hier opsteken. *As America goes, so goes the world.* ■

MILLENNIALS Een veelgebruikte definitie van 'millennials' is die van de Amerikaanse onderzoekers William Strauss en Neil Howe: de generatie die is geboren tussen 1982 en 2001. In Nederland zijn ongeveer 2,69 miljoen millennials stemgerechtigd. Dit komt neer op 21 procent van het totale electoraat.